

Iprir. vjeran pavlaković & goran korovl

**STRATEGIJE
SIMBOLIČNE IZGRADNJE NACIJE
U DRŽAVAMA JUGOISTOČNE EUROPE**

Ovaj dugoočekivani zbornik sa priložima domaćih i inozemnih istraživača, predstavlja završni rezultat projekta *Strategies of Symbolic Nation-Building in Southeastern Europe*. Autori nude analize strategija izgradnja nacija u sedam država (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Hrvatska, Kosovo, Makedonija i Srbija), temeljene na istraživanju mišljenja 10 500 osoba o temama poput simbola, povijesnih kontroverzi, geografije, etničkih identiteta i uloge religije u politici. Dezintegracija bivše Jugoslavije stvorila je potrebu za novim mitovima i nacionalnim narativima, a ovaj zbornik daje pregled političkih strategija, ali i reakcija društva na području cijele regije. Naslijeđe Drugog svjetskog rata, kao i sjećanje na ratne sukobe koji su se odvijali krajem 20. stoljeća, imaju važnu ulogu u nacionalnim narativima i strategijama političkih elita, što se može vidjeti u svim poglavljima. Inovativni pristup zbornika omogućava odgovore na brojna pitanja i daje podatke o lojalnosti i prihvaćanju novonastalih (u slučaju Albanije i postojećim) nacionalnih država u jugoistočnoj Europi, što će biti vrlo korisno političkim znanstvenicima, povjesničarima, kulturolozima, novinarima i široj javnosti zainteresiranoj za navedena pitanja. Kako je proces proširenja Europske Unije privremeno zaustavljen zbog niza internih kriza, ali i vanjskih faktora (migrantska kriza, terorističke prijetnje, očekivana promjena američke vanjske politike nakon izbora Trumpa za predsjednika, smanjeno globalno trgovanje), države jugoistočne Europe morat će konsolidirati svoje nacionalne političke strukture ako namjeravaju adekvatno odgovoriti na izazove dinamične geopolitičke arene. Trendovi naizgled pokazuju da će projekti izgradnje nacija i nacionalističke političke agende u regiji (i šire) dominirati u bliskoj budućnosti, dok zagovaratelji liberalnih demokracija, multikulturalnosti i globalne Europe otvorenih vrata nisu (barem zasad) pokazali da mogu uvjeriti stanovništvo u alternativna rješenja spomenutih problema. Ova knjiga pruža pravovremenu analizu procesa postsocijalističkih simboličkih projekata izgradnje nacija na području jugoistočne Europe i daje doprinos širem razumijevanju ovih društava i kulturoloških, ideoloških i povijesnih imaginacija koje predstavljaju njihovu srž.

Strategije simbolične izgradnje nacije u državama jugoistočne Europe
[Vjeran Pavlaković i Goran Korov]

Za nakladnike

Damir Agičić

© Autorska prava: Autori tekstova i urednici za cjelinu zbornika, 2016.

Urednici

Vjeran Pavlaković

Goran Korov

Recenzenti

doc. dr. sc. Davor Pauković

dr. sc. Mila Dragojević

Korektura

Goran Korov

Grafička priprema i slog

Banian ITC.

ISBN 978-953-7963-55-2

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu

Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu

pod brojem 000949329.

Ovaj zbornik radova je rezultat istraživačkog projekta *Strategije simbolične izgradnje nacije na Zapadnom Balkanu*, koga je financiralo Norveško istraživačko vijeće. Potpuni rezultati ankete IPSOS 2011 mogu se vidjeti na:

<http://www.hf.uio.no/ilos/english/research/projects/nation-w-balkan/>

<http://cultstud.ffri.hr/istrazivanje/projekti/118-symbolic-strategies>

Knjiga je objavljena na engleskome pod naslovom *Strategies of Symbolic Nation Building in South Eastern Europe* 2014. godine u izdanju Ashgate Publishing.

Objavlivanje knjige financijski je pomoglo
Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske.

Knjiga je tiskana u Tiskari Zelina u studenome 2016.

**STRATEGIJE
SIMBOLIČNE IZGRADNJE NACIJE
U DRŽAVAMA
JUGOISTOČNE EUROPE**

Priredili

Vjeran Pavlaković i Goran Korov

Prevela

Marina Čizmešija Williams

srednja europa

Zagreb 2016.

Sadržaj

Popis grafikona	V
Vjeran Pavlaković	
Predgovor	VII
Pål Kolstø i Vatroslav Jelovica	
Strategije simbolične izgradnje nacije u državama Jugoistočne Europe: ciljevi i rezultati	1
Vjeran Pavlaković	
Ispunjenje tisućljetnog sna: Strategije simbolične izgradnje nacije u Hrvatskoj	27
Ana Dević	
U raljama nacije i labavom okrilju države: Linije podjela, ravnodušnosti i lojalnosti u Bosni i Hercegovini	61
Vladan Jovanović	
Srbija i simbolična (re)konstrukcija nacije	99
Jelena Džankić	
Kada dvije ruke njišu kolijevku: simbolična dimenzija podjele oko državnosti i identiteta u Crnoj Gori	129
Vjollca Krasniqi	
Topografija izgradnje nacije na Kosovu	157
Ljupčo S. Risteski i Armanda Kodra Hysa	
Strategije izgradnje makedonske države i nacije i suparnički projekti između 1991. i 2012.	185
Cecilie Endresen	
Izvešće o statusu 100 godina Albanije: je li dovršena simbolična izgradnja nacije?	221
Kazalo imena	255

Srbija i simbolična (re)konstrukcija nacije

VLADAN JOVANOVIĆ

Uvod

Prema dualnoj tipologiji nacija koju je sredinom 20. stoljeća uveo Hans Kohn, srpski model nacije pripada klasičnoj paradigmi istočnog, etničko–genealoškog tipa nacije. Kako je to slikovito sročio Geertz, etnocentrični model po prirodi teži „ljubomornom provincijalizmu i sangviničnoj ksenofobiji“ (citata prema Subotić 2005, 57). Osim toga, Srbija ne oskudijeva u mnogobrojnim kombinacijama etnopovijesti pa je stoga intelektualcima bilo lakše koristiti nacionalističku propagandu kako bi manipulirali i podsticali širenje nacionalne svijesti (Bakić 2006, 243). Naravno, upotreba (i zloupotreba) mita i povijesti nije ograničena samo na Balkan (vidi više u Kolstø 2005, 1–2). Međutim, ako nacionalizam promatramo kao „politički princip koji zahtijeva podudarnost etničkih i političkih granica“ (Gellner 1997, 11; vidi također Bakić 2006, 250), onda suvremenu Srbiju možemo smatrati „konzumentom“ ovog fenomena.

Da bismo analizirali sadašnje stanje u procesu izgradnje nacije u Srbiji, moramo se vratiti barem dva desetljeća natrag u povijest. Srbiju iz 1990–ih može se opisati kao hibrid autoritarne i poludemokratske države, post–socijalizma i nacionalizma; kao jednu „etničku poludemokraciju“ (Bieber 2005, 167) s obzirom na proceduralni minimum demokratskih načela kojim se prikivala autoritarna priroda tadašnjeg režima. Pitajući se kako je baš u Srbiji moglo uspjeti „spasonosno cijepljenje komunizma cjepivom nacionalizma“, Zoran Đinđić je 1991. zapisao: „To je onaj visokaromatični supstrat koji je, pomiješan sa mlakom i bezukusnom tekućinom socijalizma, čitavom koktelu dao pitkost i *karakter*. Možda će se ovaj koktel nacionalizma i komunizma na kraju pokazati kao molotovljev koktel koji će nam spaliti usta. Za sada, on sasvim dobro prolazi kod žedne publike“ (Đinđić 1991).

Kada je, nakon pobjede opozicije na izborima 1996. godine, zvijezda petokraka s puno pompe skinuta s krova Skupštine grada Beograda, izgledalo je kao da će doći do temeljnog raskida s politikom Miloševićevog režima, barem na lokalnoj razini. Međutim, četiri godine kasnije, ispostavilo se da Demokratska opozicija Srbije nije dorasla tom zadatku i nije bila sposobna za odlučni novi početak. Igra sa simbolima se nastavila; okolnosti su se donekle promijenile, no igrači su i dalje bili vrlo slični.